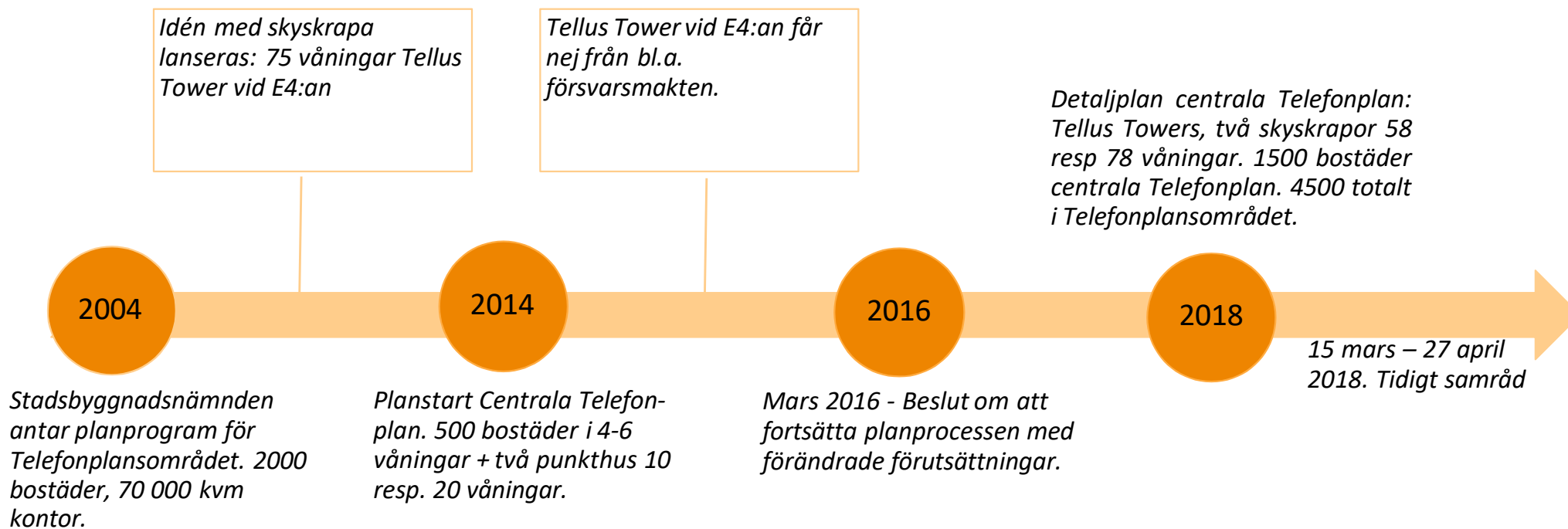

2000 BOSTÄDER BLIR 4500 BOSTÄDER

5400 BOSTÄDER - TÄTAST I STOCKHOLM

Redovisning av tidigt samråd. Samlad kritik mot skyskraporna. Trots detta ger Stadsbyggnadsnämnden stadsbyggnadskontoret i uppdrag att utreda om skyskraporna ändå inte kan byggas.

2019

Stadsbyggnadskontoret: Tellus Towers kan inte genomföras, primärt beroende på att det kan skada riksintresset. Trots detta - Beslut om vidare arbete i stadsbyggnadsnämnden.

2020

Nytt förslag till detaljplan: Hög och tät bebyggelse. Högsta skrapan 32 våningar. 1000 bostäder centrala Telefonplan, 8000 bostäder Telefonplansområdet.

2022

Samråd 13 december 2022 – 6 februari 2023.

Stor enighet i remissvaren - förslaget kan inte genomföras, bl.a på grund av att det skadar riksintresset för kulturmiljövården.

2023

Flera nya byggprojekt innebär ytterligare förtätning

FRAMTID

Omvandlingen av Telefonplansområdet inleds

BOSTÄDER OCH KONTOR ERSÄTTER INDUSTRI

ÅR 2004

Kring Telefonplan fanns industrimark och planen var att omvandla den till bostäder, flygfoto 2006

Omvandlingen av Telefonplansområdet inleds i november 2004 när stadsbyggnadsnämnden antar ett program för hela området. Programmet föreslår att knappt **2 000 bostäder** och ca 70 000 kvm kontor byggs i **Telefonplansområdet som helhet**.

I det ursprungliga planområdet ingick framför allt tidigare industrimark. Telefontillverkaren LM Ericsson, som gett namn till Telefonplan och LM-staden, flyttade ur sitt huvudkontor 2003. Konsumentkooperationen lade ned sin tvättmedelsfabrik 1989. Även en del andra industrier fanns tidigare vid Telefonplan.

I programmet anges att Telefonplansområdet ska utvecklas med en blandning av bostäder och kontor. Ny bebyggelse ska underordna sig befintlig landskapsstruktur och områdets ursprungliga plan. Äldre bebyggelse ska sparas för att spegla stadsdelens historia och skapa variation i utseende och innehåll. I programmet anges också att den nya bebyggelsen inte får ta värdefulla grönytor i anspråk.

Omvandlingen av Telefonplansområdet inleds

NY BEBYGGELSE UNDERORDNAS BEFINTLIG

ÅR 2004

Programmet fastställer inte hur höga byggnader som får byggas men beskriver byggnader om 4-5 våningar vid centrala Telefonplan och 5-7 våningar på fabrikssidan av LM Ericssons väg, samt ett 12 våningar högt punkthus i korsningen Mikrofonvägen/Tellusborgsvägen. Programmet föreslår att tunnelbannediket överdäckas till viss del.

Huset i hörnet Mikrofonvägen/Tellusborgsvägen blev till sist 16 våningar högt med fasadkonst av konstnären Mikael Göransson

Vad är program?

För att underlätta detaljplanearbetet kan kommuner välja att upprätta ett program. I programmet redovisas utgångspunkterna och målen med planarbetet. Enligt Boverket kan det vara en fördel att upprätta ett program inför komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller starka motstående intressen.

Program kan upprättas för ett större område, till exempel en stadsdel, som underlag för flera framtida detaljplaner inom området. Samråd är en lagstadgad del av arbetet. Kommunen ska samråda med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och eventuella andra kommuner som berörs. Kända sakägare, boende som berörs med flera, ska också beredas tillfälle till samråd.

Källa: Boverket

Omvandlingen av Telefonplansområdet fortsätter

IDÉN MED SKYSKRAPA GÖR ENTRÉ

ÅR 2007

Tellus Tower skiss år 2008

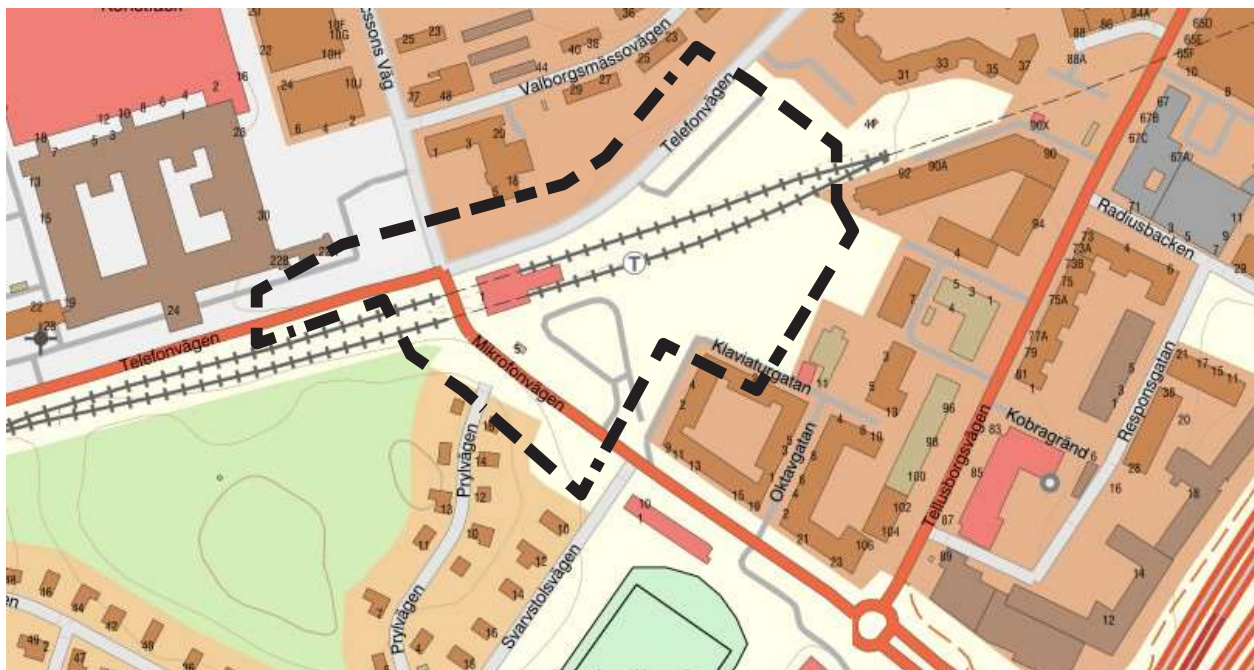
År 2007 presenterar SSM Fastigheter idén att Sveriges högsta skyskrapa ska byggas i Telefonplansområdet. Ursprungsförslaget är att skyskrapan ska placeras ute vid E4:a. Den kände arkitekten Gert Wingårdh ritade ett 75 våningar högt hus som ska innehålla 700 lägenheter. Efter en namntävling döps den till Tellus Tower.

Tellus Tower blir aldrig verklighet. Försvarsmakten säger nej till detaljplanen. Det stora antal bostäder som utlovades i och med skyskrapeidén ska dock senare visa sig påverka planeringen. För centrala Telefonplan i form av kommande detaljplaner och för andra platser i Söderort genom att flera skyskrapor byggs eller planeras.

Planarbetet för Centrala Telefonplan inleds

FÖRSTA DETALJPLANEN CENTRALA TELEFONPLAN

ÅR 2014

Ursprungliga planområdet för centrala Telefonplan, husen blir högre

I juni 2014 beslutar stadsbyggnadsnämnden att planarbete ska inledas för området mellan Telefonvägen och Mikrofonvägen.

Vid den här tidpunkten har antalet bostäder som planeras i Telefonplansområdet som helhet stigit till **3 500**, inklusive de som ska finnas i Tellus Tower.

För centrala Telefonplan föreslår stadsbyggnadskontoret att ca **480** nya bostäder byggs i fyra kvarter. Planförslaget bygger på att en del av tunnelbanediket däckas över.

Våningshöjderna i planförslaget varierar från 2 till 6 våningar. En högre del om 20 våningar föreslås i den östra delen av kvarteret för att markera kollektivtrafiknoden.

Planarbetet för Centrala Telefonplan inleds

NOLLSUMMESPEL FÖR GRÖNA YTOR

ÅR 2014

Vy över torget vid Midsommargården med ny bebyggelse som det var tänkt 2014

Telefonplans karaktär med en stor andel mindre design- och hantverksföretag ska också värnas.

Planförslaget tar inga befintliga grönytor i anspråk men tillskapar inte heller några nya.

Planen för centrala Telefonplan tar sikte mot skyarna

TELLUS TOWER BLIR TELLUS TOWERS

ÅR 2016

Tellus Towers 78 resp 58 våningar hög

I mars 2016 beslutar Stadsbyggnadsnämnden om kraftigt förändrade planeringsförutsättningar för centrala Telefonplan.

Stadsbyggnadskontoret har hittat en ny placering för det 75 våningar höga Tellus Tower som visade sig vara omöjligt att bygga vid E4:an.

I samband med flytten till centrala Telefonplan får det nu 78 våningar höga Tellus Tower sällskap av ytterligare en skyskrapa om 58 våningar. Därutöver föreslås ytterligare två högdelar om 10 respektive 17 våningar tillsammans med bebyggelse om 4 till 7 våningar.

Planen för centrala Telefonplan tar sikte mot skyarna

TRE GÅNGER SÅ MÅNGA BOSTÄDER

ÅR 2018

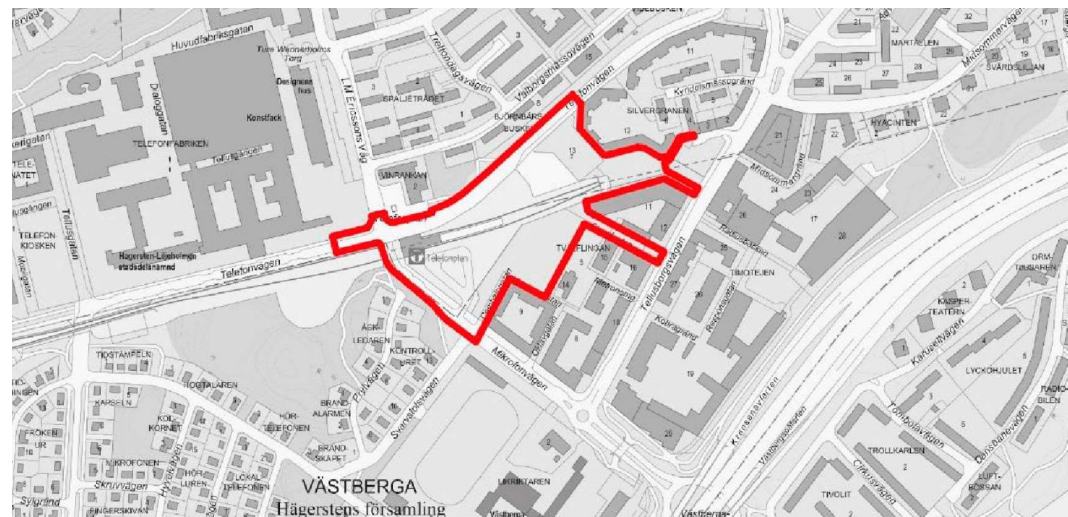
I det nya planförslaget överdäckas tunnelbanediket i sin helhet. Planområdet utvidgas något och sträcker sig därmed bort till och längs med bostadsrättsföreningen Silvergranen 12:s fastigheter på Telefonvägen 21-27 och 31-27. Planområdet innefattar även Flygelgatan.

Sammanlagt planerar stadsbyggnadskontoret nu för drygt **1 500** nya bostäder vid **centrala Telefonplan**. Det är tre gånger så många lägenheter som kontoret föreslog på platsen knappt två år tidigare.

Huvuddelen av bostäderna utgörs av enkelsidiga en- och tvårumslägenheter.

För Telefonplansområdet som helhet har antalet planerade bostäder nu stigit till drygt **4 500**. Det är mer än dubbelt så många som ingick i stadens ursprungliga vision för området.

Planområdet utvidgas något och antalet planerade bostäder ökas till 4 500. I stadens ursprungliga plan var det 2 000

Planen för centrala Telefonplan tar sikte mot skyarna

BRISTANDE TILLGÅNG TILL OFFENTLIG FRIYTA

ÅR 2018

De nya planerna gör Telefonplan till det mest tätbebyggda området i Stockholm.

Sweco, som av staden uppdragits att utreda tillgången till offentlig friyta, konstaterar därför att stadens egna mål om att ge stockholmarna en "god tillgång till parker och natur med höga rekreations- och naturvärden samt en god stadsmiljö med inbjudande offentliga rum" inte uppfylls i Telefonplansområdet.

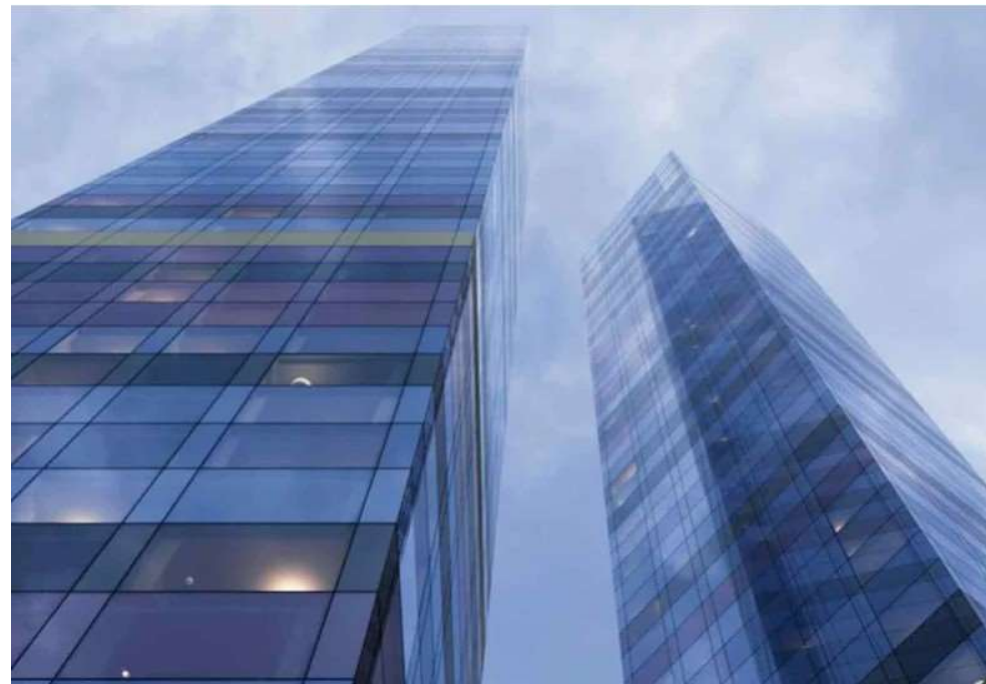
Trots att en ny yta tillskapas i och med överdäckningen av tunnelbanan kommer boende i Stockholms innerstad alltså att ha tillgång till mer offentlig friyta per person än boende i Telefonplansområdet.

Planen för centrala Telefonplan ställs ut i ett s.k. tidigt samråd. Syftet är bl.a. att pröva om de två skyskraporna kan byggas vid Telefonplan.

Vad är offentlig friyta?

Offentliga friytor är områden med sociala värden som allmänheten har tillgång till, d.v.s. stadens offentliga torg och parker. Både hårdgjorda och gröna ytor räknas till de offentliga friytorna.

Källa: Stockholms stad (2019), Friyteguiden.

Visionsbild Tellus Towers

Planen för centrala Telefonplan tar sikte mot skyarna

SKYSKRAPOR SKADAR RIKSINTRESSEN

ÅR 2018

ÅR 2019

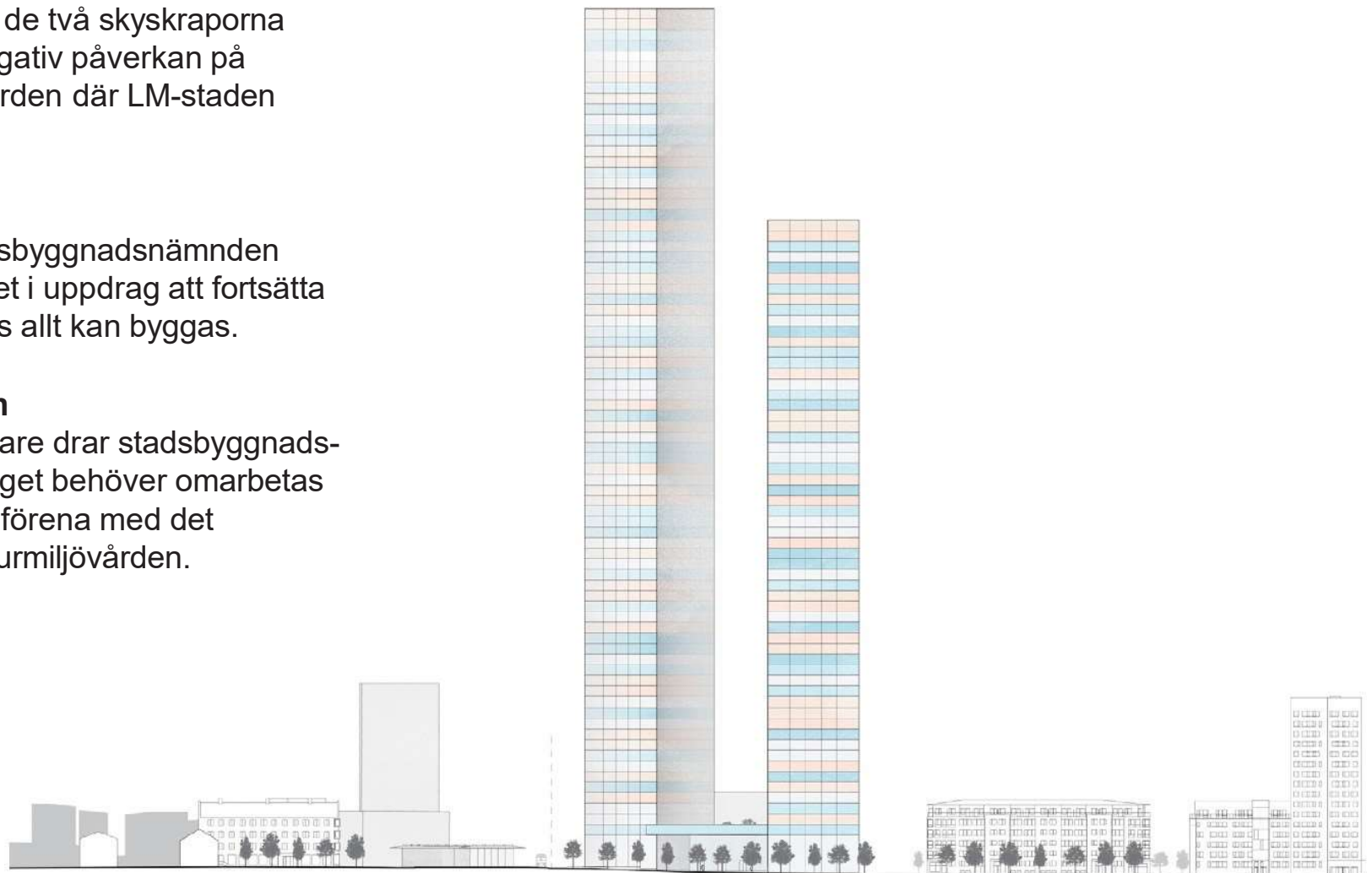
Det tidiga samrådet visar att de två skyskraporna kommer att ha en kraftigt negativ påverkan på riksintresset för kulturmiljövården där LM-staden ingår.

Skyskraporna återuppstår

I februari 2019 beslutar stadsbyggnadsnämnden att ge stadsbyggnadskontoret i uppdrag att fortsätta utreda om skyskraporna trots allt kan byggas.

Stoppas – bryter mot lagen

Drygt ett och ett halvt år senare drar stadsbyggnadskontoret slutsatsen att förslaget behöver omarbetas då skyskraporna inte går att förena med det lagstadgade skyddet för kulturmiljövården.

Föreslagna volymer bryter mot lagen (PBL)

Detaljplan centrala Telefonplan

ÄNNU FLER SKYSKRAPOR

ÅR 2022

Ungefär två år efter att stadsbyggnadsnämnden beslutade att ett nytt planförslag skulle upprättas presenterar stadsbyggnadskontoret en ny idé för politikerna.

Istället för två skyskrapor föreslår kontoret att en grupp av skyskrapor om 20 till 30 våningar byggs vid centrala Telefonplan.

Den fortsatt höga exploateringen motiveras med att projektet måste bära kostnaderna för en överdäckning av hela tunnelbanediket.

I sitt remissvar framför Kulturförvaltningen att det nya förslaget också bryter mot lagen (PBL).

Visionsbild centrala Telefonplan

Detaljplan centrala Telefonplan

TELEFONPLANSOMRÅDET TÄTBEBYGGT

ÅR 2022

The Brick är ett av många nya bostadskvarter i Telefonplansområdet. Bild från Stockholm växer

I det nya planförslaget är antalet bostäder vid **centrala Telefonplan 1 000**.

Det är färre än de 1500 som skulle rymts i Tellus Towers, men fler än de 480 som fanns i det ursprungliga förslaget.

Samtidigt har antalet nya bostäder i Telefonplansområdet ökat kraftigt under de senaste åren. På webbsidan Stockholm växer står det att området som helhet nu ska få **ca 5400 bostäder**.

Det utökade planområdet

Den största förändringen i det nya förslaget är att planområdet tillåts expandera utåt. Det nya planområdet innefattar Midsommargården, torget och stora delar av naturområdet längs Telefonvägen som är en del av LM-staden. Planområdet innefattar också hela gaturummet längs Mikrofonvägen fram till rondellen, inklusive branten och två av villorna på Prylvägen och området framför idrottsplatsen. Vidare expanderas planområdet längs Svarvstolsvägen där området längs med idrottsplatsen inkluderas.

Delar av Västbergaskogen blir också del av planområdet, liksom parkeringsplatsen vid Tellusborgsvägen 86-88. Till sist utvidgas planområdet ända fram till fastighetsgränsen för Tvåflingan 9-16.

Detaljplan centrala Telefonplan

BETYDLIGT STÖRRE PÅVERKAN PÅ OMRÅDETS KARAKTÄR

ÅR 2022

Runt Telefonplan finns den tidiga förstaden Midsommarkransen som har en småskalig stadsmässighet som kombinerar täthet med gröna, tydligt offentliga stadsrum. LM-staden har en stark arkitektonisk form med höga kulturhistoriska värden samtidigt som Hökmossens småhusområde bidrar med grönska.

Nu föreslår stadsbyggnadskontoret rivning av tre småstugor och att en del mark från LM-staden ska ingå i planområdet. Det blir en mer genomgripande förändring av centrala Telefonplans karaktär än tidigare.

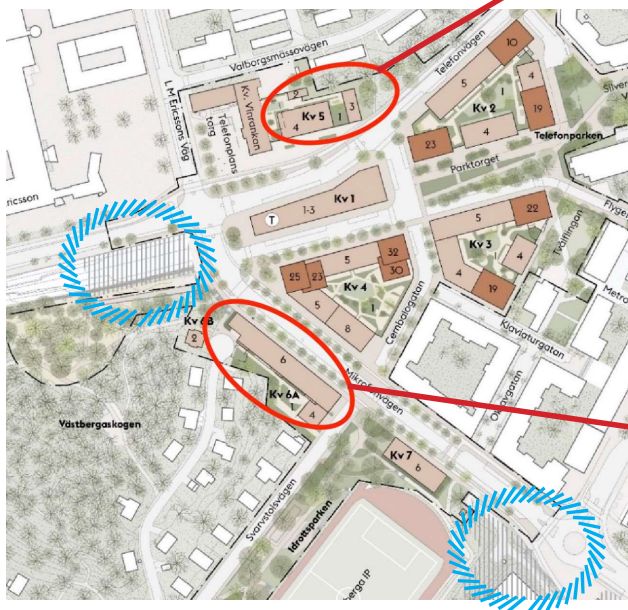
Runt Telefonplan finns högkvalitativa stadsrum och naturlig grönska

BARRIÄR MOT OMGIVANDE BEBYGGELSE

Istället för att låta den nya bebyggelsen underordna sig den befintliga, där öppenhet är ett ledord, föreslår stadsbyggnadskontoret byggnader som avskärmar LM-staden och Hökmossen från centrala Telefonplan.

Kontoret föreslår också att det nya området ska byggas på socklar där trappor ska ta invånarna upp till den nya hårdgjorda utemiljön, vilket skapar ytterligare barriärer i området.

Ytterligare barriäreffekter kommer att skapas av de byggnader som planeras och kommer presenteras i framtida detaljplaner.

Blåmarkerade ytor är exempel på redan planerade byggnader som inte ingår i denna detaljplan

LM-staden avskärmas från Telefonplan

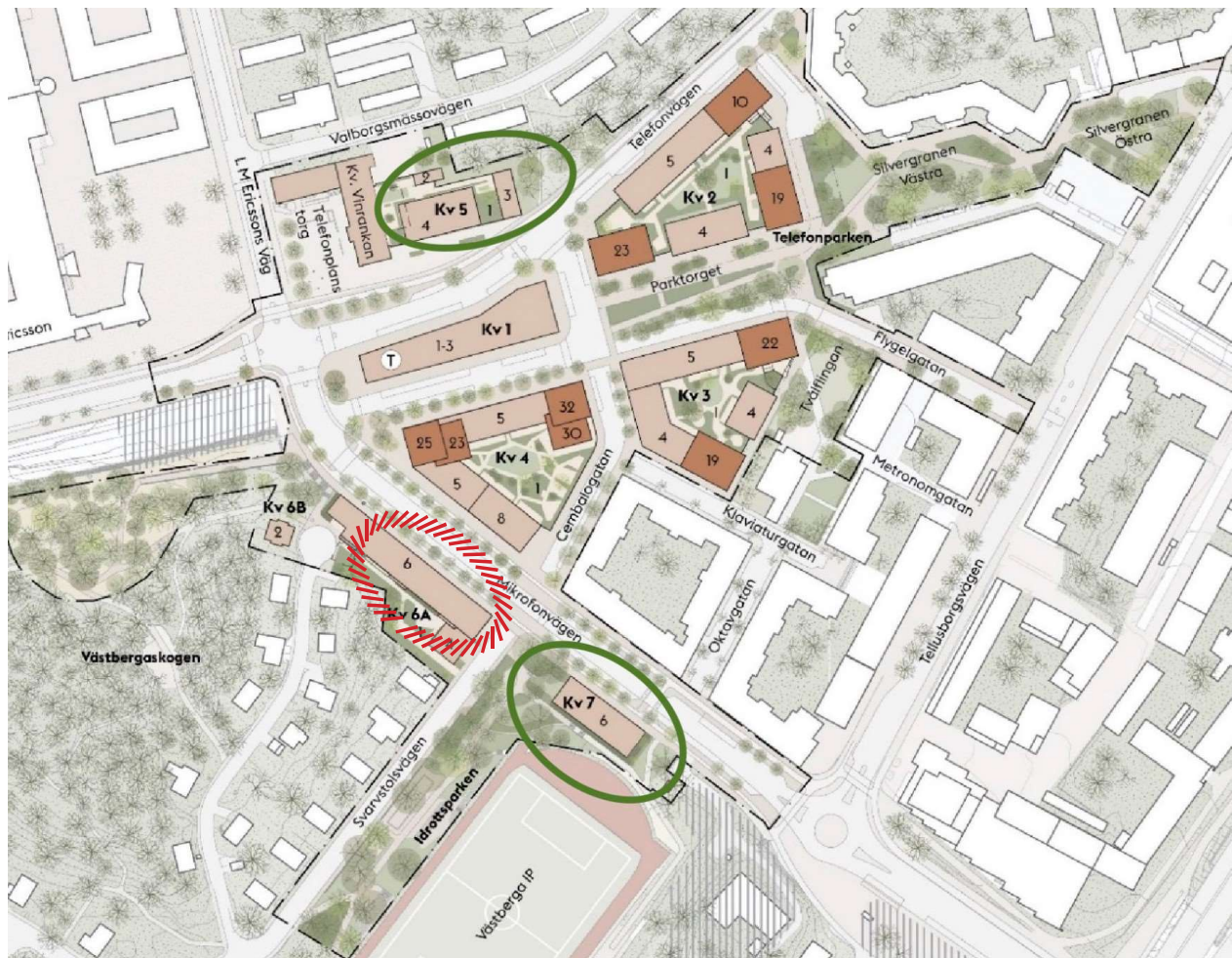

Hökmossen döljs bakom den nya bebyggelsen

Detaljplan centrala Telefonplan

PARKMARK BEBYGGS

ÅR 2022

Grönmarkerade områden visar planerad bebyggelse på ytor som tidigare föreslogs bli parker, rödmarkerad är grönområde som ej nämnts i handlingar som parkmark

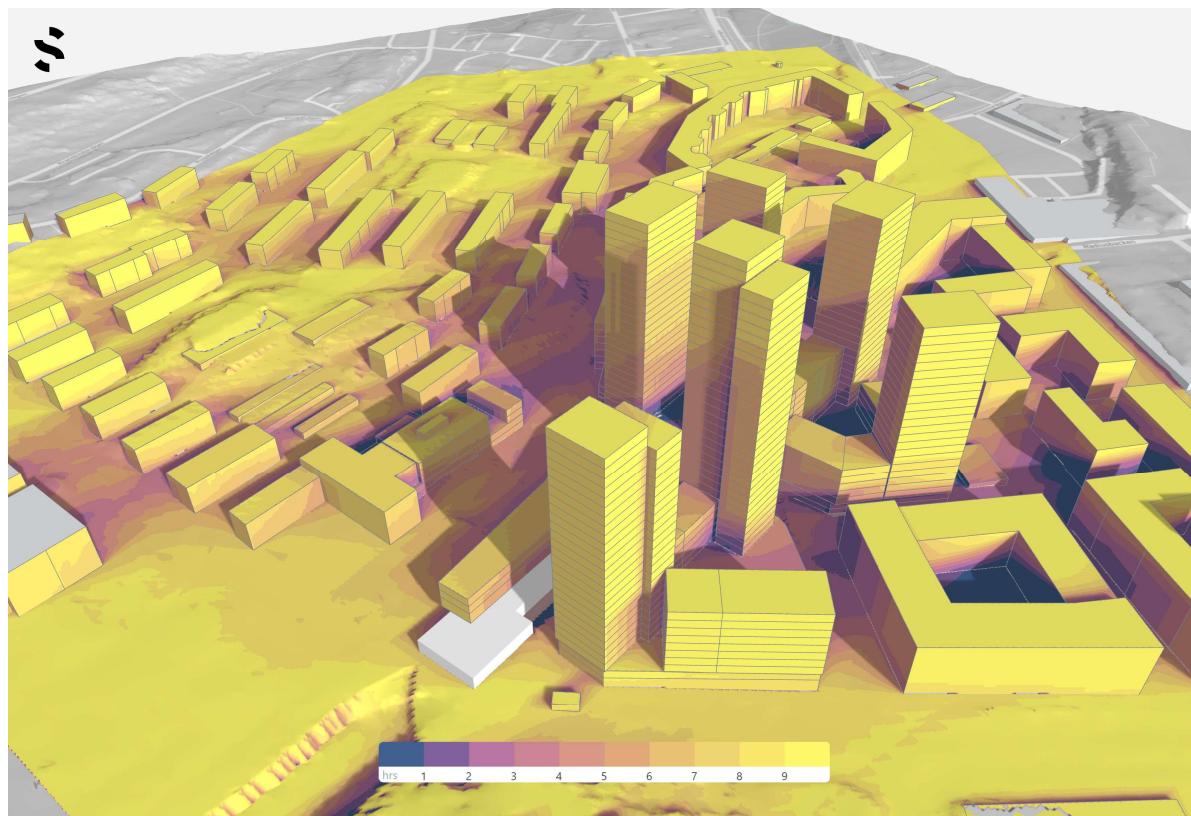
Genom att göra planområdet större kan stadsbyggnadskontoret hävda att tillgången till friyta per invånare förbättrats inom planområdet. Det nya planförslaget innehåller dock få nya friytor för invånarna runt Telefonplan som helhet.

Istället planeras bebyggelse på mark som tidigare var planerad som parkmark. Det gäller såväl naturområdet längs Telefonvägen som marken kring idrottsplatsen. Telefonplans karaktär, där bebyggelsen underordnar sig naturen, föreslås förändras ytterligare genom att branten mitt över tunnelbanan föreslås bebyggas.

Kvarter 7 på kartan är dessutom utdömd ur bullersynpunkt och ej lämplig för bostäder oavsett åtgärd.

SOLFATTIGT I SKUGGAN AV SKYSKRAPORNA

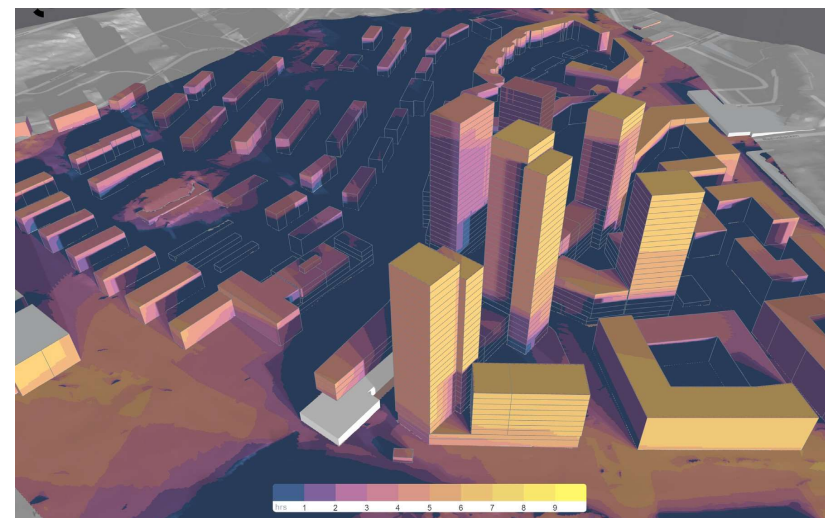
ÅR 2022

Solstudie visar skuggverkan vid vårdagjämningen

Den nya utemiljö som planeras ovanpå tunnelbandediket kommer, liksom stora delar av de kringliggande områdena, skuggas av de höga husen.

Solstudier visar att två av tre gårdar vid de nya husen kommer att nå av solljus max en timme om dagen vid vårdagjämningen. Vid samma tid kommer den förskola som planeras i området ha sol max fyra timmar per dag. Det är långt ifrån det önskade värde om minst 5 timmars sol mellan klockan 9.00 – 17.00 för bostaden och på närmiljöns lektytor och sittplatser, vid vår- och höstdagjämning, som anges i Boverkets skrift Solklart.

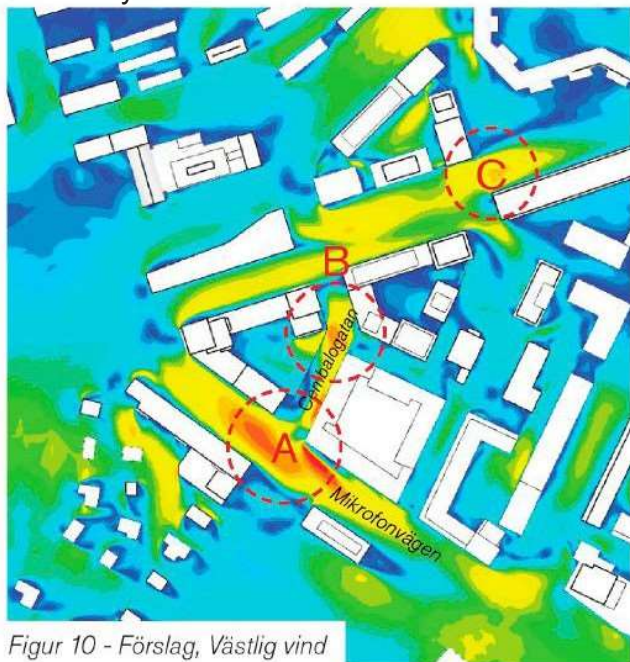
Vid vintersålståndet kommer det att bli extremt solfattigt i området

BLÅSIGA OCH UNDERMÅLIGA UTEMILJÖER

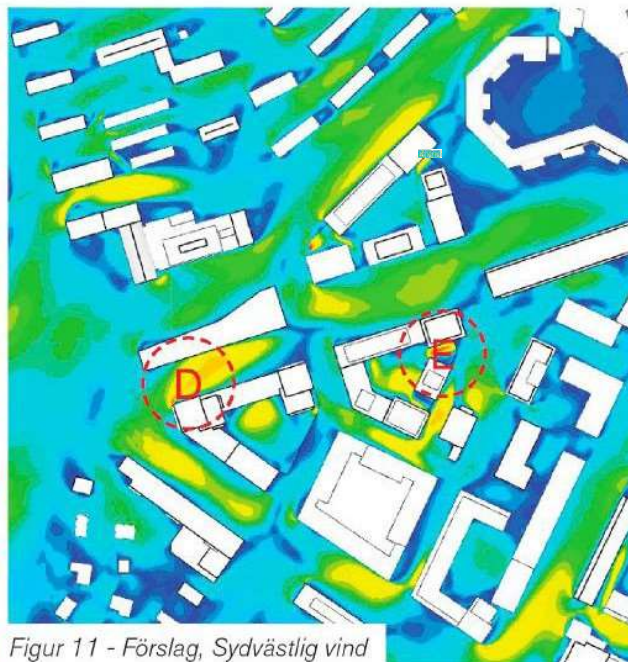
De höga husen kommer även pressa ner vind till marken. Följden blir att huvuddelen av utemiljöerna kring Telefonplan inte kommer lämpa sig för utevistelse. Detta blir särskilt kännbart för stadsdelens barn.

Förslaget till detaljplan når därmed inte upp till en acceptabel nivå när det gäller barns och ungas behov av grönska och fria ytor för fysisk aktivitet.

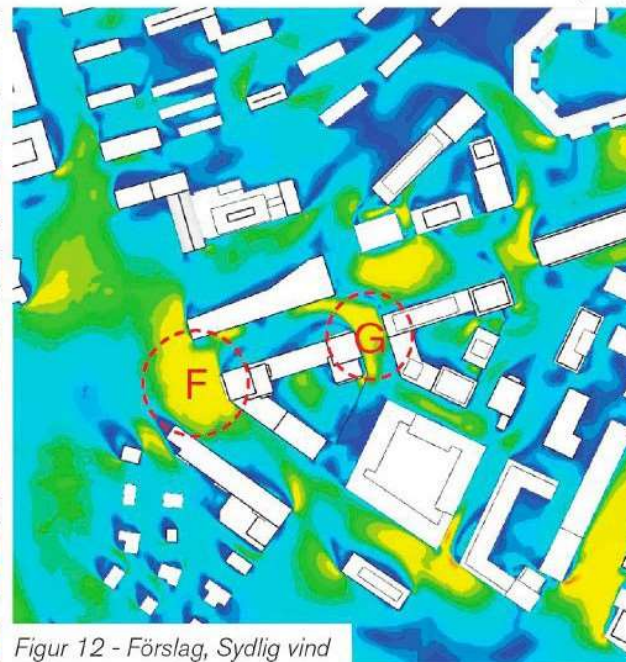
Vindanalys av White Arkitekter

Figur 10 - Förslag, Västlig vind

Figur 11 - Förslag, Sydvästlig vind

Figur 12 - Förslag, Sydlig vind

Fortsatt hård exploatering i Telefonplansområdet

FLER HÖGA HUS OCH FÄRRE GRÖNYTOR

FRAMTID

Detaljplanen för centrala Telefonplan bygger på ett planeringsdokumentet från 2021, men allt i planeringsdokumentet finns inte med i detaljplanen.

Flera byggprojekt har brutits ut, t.ex. de kontorsbyggnader som planeras längs Mikrofonvägen på platser som i dagsläget består helt eller delvis av grönytor.

Samma sak gäller den förskola om 6-8 avdelningar som planeras på ett av de grönområden som karaktäriserar Hökmossens småstugeområde.

Förutom fler kontor planeras en förskola vid KorpMossevägen

Fortsatt hård exploatering i Telefonplansområdet

KONTOR SKÄRMAR AV VÄSTBERGASKOGEN

FRAMTID

Utbrutet ur detaljplanen är även den överdäckning av tunnelbanan som gränsar mot Telefonvägen på ena sidan och Västbergaskogen på den andra.

NCC har tilldelats en markanvisning. Planen är att bygga 13 000 kvadratmeter kontor i en byggnad om fem till sju plan.

För områden som gränsar till Telefonplan finns även ett stort antal beslutade eller planerade byggprojekt. Många av dem på det som i dagsläget är grönområden.

Kartan visar planerade byggprojekt, redan beslutade finns inte med

VILKEN SORTS BOENDEMILJÖ VILL VI HA?

Arbetet med att förtäta Telefonplansområdet har pågått i snart 20 år. Av den ursprungliga vision som presenterades i planprogrammet återstår inte mycket. I stället har detaljplan efter detaljplan försökt maximera exploateringsgraden. I processen har principer för stadsbyggande som rått i många decennier övergetts. Principer som har som syfte att säkerställa att den byggda miljön erbjuder människor goda livsmiljöer.

I dagsläget är det svårt att överblicka omfattningen av förtätningen och konsekvenserna för nutida och framtida invånare. Klart är att nästan tre gånger så många bostäder som staden ansåg lämpligt när planprogrammet antogs år 2004 har byggts eller är planerade i Telefonplansområdet.

För centrala Telefonplans del handlar det om att de knappt 500 bostäder i 2 till 6 våningar som ursprungligen föreslogs på platsen ersatts med skyskrapor som väntas inrymma dubbelt så många bostäder. Klart är också att principer som fastställdes i programmet om att inte bygga bostäder i bullerstörda lägen, att nybebyggelse ska underordna sig befintlig landskapsstruktur och att värdefulla grönytor inte ska tas i anspråk frångåtts. Detsamma gäller Stockholm stads principer för placering av höga hus.

Frågan måste ställas: vilken sorts boendemiljö kommer Telefonplan att vara i framtiden?

Telefonplans vänner *Hägerstens Hembygdsförening*
www.telefonplansvaner.com www.hembygd.se/hagersten